

Sara Stridsberg: Unelmien tiedekunta. Lisäys seksuaaliteoriaan

Sieluani en myy – RIITTA VAISMAA (28.5.2018)

Sara Stridsberg hämmästyttää jo romaaninsa nimellä. *Unelmien tiedekunta* on raju, rankka, räpävitön ja oudolla tavalla herkkä, haavoittunut. Stridsbergin romaani voitti Pohjoismaisen kirjallisuuspalkinnon vuonna 2007.

Vasta tänä vuonna hurja teos on saatu suomeksi. *Unelmien tiedekunta* mainitaan teoksessa kerran, kun kirjoittaja sanoo kirjan kohteen ja päähenkilön olevan hänen unelmiensa tiedekunta.

Unelmien tiedekunta ei ole millään muotoa tavallinen romaani. Kirjailija itse kutsuu sitä ”kirjalliseksi fantasiaksi, joka pohjautuu edesmenneen Valerie Solanasin elämään ja teoksiin. Valerie Solanasista tiedetään vain vähän, eikä tämä romaani ole uskollinen tiedossa oleville faktoille. Näin olleen kaikki romaanin henkilöt ovat fiktiivisiä, myös Valerie Solanas.” Kyse ei siis ole elämäkerrasta, eikä teosta voi kutsua faktioksikaan.

Ajassa *Unelmien tiedekunta* liikkuu 1940-luvulta 1990-luvun alkuun. Romaani ei todellakaan etene kronologisesti. Solanas syntyi 1936 ja kuoli 1988. Hän tuli tunnetuksi naisena, joka ampui Andy Warholia tai joka tulkinnasta riippuen yritti murhata Andy Warholin. Solanas julkaisi 1967 radikaalifeministisen SCUM-manifestin, joka pyrkii naisten ylivaltaan ja koko miessukupuolen eliminoimiseen. Paikoin väkivaltaista kieltä käyttävä manifesti on kuitenkin pohjimmiltaan pasifistinen.

Romaanin alussa ja lopussa Valerie Solanas on kuolemassa ja lopulta myös kuolee keuhkokuumeeseen San Franciscossa Tenderloin Districtissä punaisten lyhtyjen alueella saastaisessa hotellihuoneessa. Yksin, ellei romaania neljännes vuosisataa myöhemmin kirjoittavaa kertojaa lasketa läsnä olevaksi.

Stridsberg käyttää *Unelmien tiedekunnassa* lukuisia erilaisia kerronnan muotoja. Usein ja pitkiä jaksoja kirjailija puhuttelee päähenkilöään, sinuttelee, kertoo kohteesta tälle itselleen. Välistä kerronta etenee kuin näytelmäplari. Vuorosanat ovat useimmiten kertojan ja Valerien, samoin psykiatrin ja Valerien. Kerrontaan

kuuluu myös unia ja unenomaisia jaksoja. Rungas toisto kuuluu *Unelmien tiedekunnan*poetiikkaan.

Kokonaisuus on kaoottinen ja kakofoninen, mutta sellainen oli Valerie Solanasin elämä.

Valerie Solanas oli prostituoitu lähes koko elämänsä, omasta mielestään aina siitä saakka, kun oma isä raiskasi seitsenvuotiaan tyttärensä. Hyväksikäyttö jatkui niin kauan kuin Jean Solanas eli yhdessä Valerien Dorothy-äidin kanssa. Äidistä ei ollut huoltajaksi, vaikka äidin ja tyttären rakkaus oli elinikäinen. Vaikka Dorothy halusi lapsilleen hyvää, hänen ensimmäinen kiinnostuksensa oli kuitenkin aina miehissä, joista kaikki hänen viereensä osuneet olivat väkivaltaisia juoppoja, renttuja. Valerie ja Silky boy joutuivat aivan lapsina omilleen ja elättivät itsensä camping-huorina.

Jo lapsena rannalla Valerie pyrki aina löytämään muutaman kolikon ja puhelimen soittaakseen Dorothylle, vaikka puhelin soi useimmiten turhaan Georgian autiomaassa. Sama jatkui vielä, kun Valerie oli nuori ja aikuinen. Jos tytär missään asiassa onnistui, hän halusi aina soittaa Dorothylle, jotta tämä voisi olla tyttärestään ylpeä. Dorothy oli sitä mieltä, että Valeriestä vielä tulee USA:n presidentti.

Valerie sai mahdollisuuden nousta yhteiskunnan rappusia. Stipendien turvin hän kävi ensin collagen ja suoritti sen jälkeen erinomaisesti yliopistollisen loppututkinnon pääaineenaan psykologia. Hän sai jopa jatkorahoitusta väitöskirjaa varten, mutta eihän Valeriestä ollut järjestäytyneen tiedeyhteisön jäseneksi. Epävakaan persoonallisuutensa ja jo lapsena alkaneen päihteiden ja huumeiden käytön seurauksena hän poltti aina siltansa. Jos jokin asia oli onnistumaisillaan, Valerie veti maton ensi sijassa itsensä alta. Hän oli hetken töissä psykologian laitoksen eläinkokeita tekevässä laboratoriossa. Hän ei hyväksynyt tutkimusasetelmaa vaan halusi näyttää, että hiirinaaraat saadaan lisääntymään ilman koiraiden myötävaikutusta. Valerien intressinä oli kehittää keinot miesten eliminointiin.

Seksuaalisuus leikkaa läpi koko *Unelmien tiedekunnan*.

Elämänmittaisen prostituution lisäksi punaisena lankana on Valerien pyrkimys miesten valta-aseman horjuttamiseen ja kaatamiseen. SCUM (Society for Cutting Up Men) -manifestin mukaan miehet ovat pilanneet maailman, naisten asia on korjata se. Vallitseva yhteiskuntajärjestys on kaadettava ja miessukupuoli tuhottava. SCUM ei ollut yhdistys tai jos oli, Valerie oli yhdistyksen ainoa jäsen. SCUM ajoittuu poliittisen kuohunnan aikaan, mutta valtavirtaa siitä ei koskaan tullut.

Hieman yllättäen Savukeidas-kustantamo julkaisi manifestin suomeksi 2011. Se herätti jonkin verran huomiota aikana, jolloin vihapuhe valtasi alaa yhteiskunnallisessa keskustelussa. Stridsbergin mukaan vihapuhe on SCUM-manifestin tehokeino. Manifestin saamassa palautteessa Suvi Auvisen käännöstä ei ole keuhuttu ja Akuliina Saarikosken esipuhetta on pidetty pitkänä ja tylsänä ja vieläpä oikolukemattomana.

Valerien oma suhtautuminen manifestiin vaihteli eri aikoina. Välistä hän vähätteli manifestia mutta pääasia, miesten vallan kaataminen, pysyi loppuun saakka Valerien mottona.

Unelmien tiedekunnasta saa käsityksen, että Valerie Solanas oli lesbo, tosin myöhemmin hän puhui lesboudestaan menneessä aikamuodossa. Yliopistossa Valerie tapaa rakkautensa, Cosmogirlin, Ann Duncanin. Stridsberg kirjoittaa tämän Kalifornian viimeisen kuolemaantuomitun Elizabeth Duncanin tyttäreksi. Naisten suhde oli kiihkeä. Valerie sanoi heidän pyrkivän Amerikan ensimmäisiksi intellektuaalisiksi huoriksi. Huumeinen elämä koitui Cosmogirlsin tuhoksi ennen Valerietä, joka keskusteli jatkuvasti kuolleen ystävättärensä kanssa.

Valerie Solanas eli välillä asunnottomana, välillä meni paremmin. New Yorkissa hän kirjoitti kuumeisesti, mutta sen enempää näytelmä kuin romaanisuunnitelmakaan ei lopulta toteutunut. Valerie liikkui Warholin Tehtaan porukoissa ja osallistui yhteen filmiproduktioon, kunnes sielläkin tuli seinä vastaan. Ensin Warhol kiinnostui oudosta ja arvaamattomasta naisesta, sittemmin pitkästyivät tähän. Tehtaan piti olla äärimmäisen radikaali, mutta Valerie oli sinnekin liikaa. Warhol ei koskaan tuottanut Valerien näytelmää *Up your Ash*, ei edes antanut palautetta. Samaan aikaan Valerie poltti välinsä myös kustantajaan ja joutui taas kadulle.

Ammuttuaan Warholia ja vieressä olevaa kriitikkoa Valerien risaisen elämän loppulaisuus alkoi. Hän ilmoittautui itse poliisille. Hänet diagnosoitiin skitsofreenikoksi. Hän vietti vuosia vankilassa ja vankimielisairaalassa. Hän joutui näihin laitoksiin vielä myöhemminkin. Lopulta hänen turmiokseen koituivat lääkkeet, huumeet ja alkoholi.

Paikoin huumori ryydittää synkkää tarinaa. Useita kertoja Valerie ilmoittaa huoran taksansa. Hän korostaa, että ne koskevat vain hänen pilluaan ja että pillu ei ole hänen sielunsa. Sieluaan hän ei suostu myymään.

Sara Stridsberg: *Unelmien tiedekunta. Lisäys seksuaaliteoriaan* (Drömfakulteten – tillägg till sexualteorin) Suom. Outi Menna. Tammi 2018. 390 s.

Riitta Vaismaa on kirjallisuuskriitikko